

ВИКЛАДАЧ-ЕКСПЕРТ У ГАЛУЗІ ОСВІТИ: СУТЬ І СТРУКТУРА НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦЯ

Толочко С. В.

*доктор педагогічних наук, доцент,
головний науковий співробітник лабораторії позашкільної освіти
Інститут проблем виховання Національної академії педагогічних наук України
вул. М. Берлінського, 9, Київ, Україна
orcid.org/0000-0002-9262-2311
svitlana-tsv@ukr.net*

Ключові слова: експерт,
освіта, науково-методична
компетентність,
післядипломна педагогічна
освіта.

У статті здійснено структурно-системний аналіз визначення змісту, форм, методів і засобів формування науково-методичної компетентності за класифікаційними ознаками професіограм викладачів у післядипломній педагогічній освіті, зокрема викладачів-експертів, концептуалізовано функції, принципи і технології їхньої підготовки зі сформованою компетентністю синергізму становлення і розвитку. Проаналізовано практику підготовки експертів у галузі освіти в рамках післядипломної освіти закладами вищої професійної освіти та на рівні магістерських програм, а також різними недержавними організаціями, що займаються питаннями оцінки якості. Означено й конкретизовано здатності, здібності, уміння, компетенції як складові частини професійно-педагогічної та науково-методичної компетентності викладачів-експертів у галузі освіти. Визначено функції, види діяльності, ролі та складники компетентності експертів у галузі освіти. Зазначено, що експерт у галузі освіти – це працівник післядипломної, вищої, фахової передвищої, професійно-технічної освіти, котрий, окрім високопрофесійної викладацької, здатен виконувати і діяльність, пов'язану із проведенням експертизи в галузі освіти, та спроможний: здійснювати консультування керівників закладів освіти з проблем вбудовування питань освіти в стратегію розвитку регіону; забезпечувати консультаційне супроводження процесів розвитку освіти і сприяння їхньому активному впровадженню в окремому закладі освіти, територіальній громаді чи регіональній системі; здійснювати оцінку й експертизу освітніх програм і проектів на високому рівні компетентності, дослідницького планування та виконання; надавати консультаційну допомогу колегам-педагогам, які впроваджують нові технології; допомагати колегам у процесі проведення ними оцінок та експертиз, використовуючи власні професійні знання, вміння, навички, компетентність. Проаналізовано принципи, форми, методологічні основні підготовки та діяльності експертів у галузі освіти, визначено наявні організаційні проблеми, пов'язані з означеним процесом.

TEACHER-EXPERT IN THE FIELD OF EDUCATION: THE ESSENCE AND STRUCTURE OF SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL COMPETENCE OF A PROFESSIONAL

Tolochko S. V.

*Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Chief Researcher of the Laboratory of Extracurricular Education
Institute of Educational Problems of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine
M. Berlinsky str., 9, Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0002-9262-2311
svitlana-tsv@ukr.net*

Key words: *expert, education/
scientific and methodological
competence, postgraduate
pedagogical education.*

The article provides a structural and systematic analysis of content, forms, methods and means of forming scientific and methodological competence according to the classification of teacher professionograms in postgraduate pedagogical education, especially teachers-experts, conceptualized functions, principles and technologies of their training with the formed competence of establishment and development synergism. Practice of training experts in the field of education in the framework of postgraduate education by institutions of higher professional education and at the level of master's programs, as well as various non-governmental organizations dealing with quality assessment is analyzed. Abilities, skills, competencies as components of professional-pedagogical and scientific-methodical competence of teachers-experts in the field of education are defined and concretized. Functions, types of activity, roles and components of competence of experts in educational field are determined. It is noted that an expert in the field of education is an employee of postgraduate, higher, professional higher, vocational and technical educational establishments, who, in addition to highly professional teaching, is able to perform activities related to examination in the field of education and is able to: consult heads of educational institutions on the problems of integrating educational issues into the region development strategy; provide consulting support for the processes of educational development and promote their active implementation in a separate educational institution, territorial community or regional system; evaluate and examine educational programs and projects at a high level of competence, research planning and implementation; provide consulting assistance to colleagues-teachers who implement new technologies; assist colleagues in the process of assessment and examination, using their own professional knowledge, skills, abilities, competence. Principles, forms, methodological basic of training and activities of experts in educational field are analyzed, existing organizational problems related to this process are identified.

Постановка проблеми. Концепцією реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» визначено пріоритети подальшого розвитку освітньої галузі в Україні. Серед ключових завдань різних рівнів педагогічної освіти є підготовка наукових і науково-педагогічних працівників відповідно до міжнародних вимог, оскільки саме вони мають забезпечити якість вищої педагогічної освіти та наукових досліджень у сфері освіти.

Мета статті – структурно-системний аналіз визначення змісту, форм і методів формування нау-

ково-методичної компетентності за класифікаційними ознаками професіограм викладачів у післядипломній педагогічній освіті, зокрема викладачів-експертів, концептуалізація функцій, принципів і технологій їхньої підготовки зі сформованою компетентністю синергізму становлення і розвитку.

Вклад основного матеріалу дослідження. Активне застосування експертів у галузі освіти стало нині світовою тенденцією. Так, у Європі підготовку означених фахівців здійснює Європейська мережа (національна) агентств із гарантування якості освіти – Європейська асоціація із

забезпечення якості у вищій освіті (міждержавна структура співробітництва країн-учасниць Болонської угоди). У США питанням підготовки фахівців-експертів у галузі освіти займається Інститут політики в галузі вищої освіти, Американське товариство з контролю якості, Національний центр оцінки освіти та регіональної допомоги. Подібні агентства діють і у Великобританії – Агентство забезпечення якості вищої освіти, а також в Німеччині – Баварський державний інститут якості шкільної освіти та досліджень.

Підготовка експертів у галузі освіти здійснюється в рамках післядипломної освіти закладами вищої професійної освіти та на рівні магістерських програм, а також різними недержавними організаціями, що займаються питаннями оцінки якості. Нині в Київському університеті імені Бориса Грінченка на базі Інституту суспільства здійснюється підготовка експертів у галузі освіти, методологічною базою якої стали освітлогічні дослідження. Окрім того, підготовка магістерських програм з освітніх вимірювань ведеться нині щонайменше у трьох університетах – Кіровоградському державному університеті імені Володимира Винниченка, Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова та Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя, які тісно співпрацюють у межах проекту «Освітні вимірювання, адаптовані до стандартів ЄС» за програмою Європейського Союзу «Tempus».

Поява нової професії – *експерта в галузі освіти* – викликана сучасними політичними, економічними, інтеграційними процесами. Відбувається реформування освіти, держава вводить такі «інструменти політики, що визначають пріоритетні напрями інноваційного розвитку освіти в Україні і впроваджуються в діяльність освітніх закладів, проте, на жаль, не забезпечують якісних змін самої системи, маючи більший вплив на формування її кількісних показників, ніж якісних» [2, с. 14]. Аналіз параметрів та конфігурацій систем внутрішнього забезпечення якості освіти у вітчизняних закладах вищої освіти (ЗВО), здійснений Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, дозволив визначити інструменти, які використовуються в оцінюванні якості освітніх програм. Найменш затребуваним виявився інструмент «Створення експертної панелі із професіоналів-практиків цієї сфери» [5, с. 68]. Тож в умовах компетентнісного підходу актуалізується знання основ технологій освітніх вимірювань, що є однією з найважливіших складових частин професійної компетентності фахівця. Важливим завданням забезпечення наукового супроводу розвитку освіти стало створення та впровадження в систему вищої освіти нової спеціалізації з підготовки експертів у галузі освіти.

Експерти в галузі освіти – це висококваліфіковані фахівці, інтегральна компетентність яких складається з базових та спеціальних компетенцій для забезпечення можливості бути експертами, консультантами, аналітиками, розробниками освітніх проектів щодо взаємопов'язаних аспектів і напрямів інноваційного розвитку освіти. Експерт у галузі освіти – фахівець системи освіти різних складників (дошкільна, середня, передвища, вища, післядипломна), який спеціалізується на питаннях розвитку освіти на основі сучасних інноваційних освітніх і управлінських технологій.

Викладач-експерт – працівник післядипломної, вищої, фахової передвищої, професійно-технічної освіти, котрий, окрім високопрофесійної викладацької, здатен виконувати і діяльність, пов'язану з проведенням експертизи в галузі освіти, та спроможний: здійснювати консультування керівників закладів освіти з проблем вбудовування питань освіти в стратегію розвитку регіону; забезпечувати консультаційне супроводження процесів розвитку освіти і сприяння їхньому активному впровадженню в окремому закладі освіти, територіальній громаді чи регіональній системі; здійснювати оцінку й експертизу освітніх програм і проектів на високому рівні компетентності, дослідницького планування та виконання; надавати консультаційну допомогу колегам-педагогам, які впроваджують нові технології; допомагати колегам у процесі проведення ними оцінок та експертиз, використовуючи власні професійні знання, вміння, навички, компетентність.

З огляду на вищеозначені види діяльності викладача-експерта можна виділити такі його *функції*: *експертно-консультаційна* (надання допомоги педагогічним, науково-педагогічним працівникам, іншим фахівцям системи освіти з проблем проектування й організації освітнього процесу, аналізу об'єктів і суб'єктів освіти з метою вироблення рекомендацій, формулювання альтернатив прийняття управлінських рішень, організація рефлексії діяльності з питань розвитку системи освіти; *дослідницька* (консультування в галузі науки, проектування); *організаційно-управлінська* (консультування в галузі освіти, модернізація освітнього процесу). Означені функції актуалізуються під час професійної діяльності експерта-консультанта в таких *видах діяльності*: *інформаційно-аналітичній* (збір, аналіз і синтез інформації про фактори зовнішнього і внутрішнього середовища об'єкта консультаційної діяльності; інформації про стратегію і вектори розвитку процесів модернізації освіти, аналіз і оцінка ефективності можливих рішень і альтернатив, проектів, результатів діяльності різних суб'єктів); *дослідницькій* (критичний аналіз проблемної ситуації, виявлення

суперечностей, симптомів, проблем; постановка проблем, побудова «дерева проблем» і визначення пріоритетів у їх вирішенні; оцінка альтернатив; розроблення рекомендацій та прийняття оптимальних рішень, адекватних конкретній проблемній ситуації); *проектувальній діяльності* (цілепокладання тактичне (ситуаційне) і стратегічне; проектування процесів розвитку освіти; розроблення проектів, програм і планів діяльності; конкретних рекомендацій і технологічних карт діяльності); *організаційно-управлінській* (участь у розробленні й реалізації корпоративної та конкурентної стратегії організації, комплексу заходів операційного характеру відповідно до стратегії організації, а також функціональних стратегій інформаційної, економічної, кадрової, управління проектами на фазі їх планування і підготовки; координація діяльності протягом проекту, відповідальність за завершення проекту); *науково-педагогічній* (андрагогічна) (проекування і організація різних навчальних, розвиваючих і діагностичних заходів, спрямованих на виявлення та усвідомлення актуальних проблем розвитку освіти; пошук ідей; оцінка власних можливостей і обмежень; побудова проектів можливих змін, експертиза результатів).

Ролі експертів у галузі освіти

Роль індивідуалізації процесу підготовки провідних консультантів з питань розвитку освіти важко переоцінити, оскільки кожен експерт є унікальним фахівцем у своїй галузі, який потребує, як правило, набуття ряду компетентностей, необхідних для здійснення консультаційної практики. Насамперед, вони повинні оволодіти професійною, базовими та спеціальними компетентностями, що дасть змогу за умови одночасного збереження фахової спеціалізації **виконувати ролі експертів, консультантів, аналітиків, розробників** із широкого кола взаємопов'язаних аспектів і напрямів інноваційного розвитку освіти [11].

У сфері освіти виділяють такі **напрями наукової експертизи**:

- 1) освітніх проектів, що здійснюються під егідою ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ;
- 2) регіональних (європейських, азійських тощо) та національних освітніх проектів;
- 3) тенденцій розвитку або змін змісту освіти;
- 4) освітніх реформ на різних рівнях освітніх систем;
- 5) окремих програм, направлених на вирішення освітніх проблем;
- 6) закладів освіти й центрів неформальної та інформальної освіти;
- 7) підручників, посібників, методичних матеріалів тощо;
- 8) систем оцінювання знання;
- 9) психічного та фізичного здоров'я учнів;

10) підготовки кадрів (у тому числі експертів) для освітньої сфери;

11) освітніх ресурсів, інтернет-ресурсів та підручників.

Компетентність експертів у галузі освіти

На думку І. Тригуб, **компетентність експерта** визначається як його теоретичними, методологічними знаннями у сфері розвитку освіти, освітнього процесу (вони є підставою міри розуміння ним того, що відбувається, а також того, що лежить в основі його експертних оцінок), так і чітким уявленням усіх операцій у такому процесі, як експертне оцінювання. Для того, щоб зробити компетентні експертні висновки, фахівцеві необхідно: розумітися на сучасних тенденціях розвитку освіти, добре знати ситуацію в регіоні; бути об'єктивним під час аналізу й оцінки явищ у галузі освіти; уміти працювати в команді, мати відповідні комунікативні навички, здатність до спільної творчості [10, с. 39].

До **професійної компетентності** означених фахівців уходять **здатності**: здійснення консультаційного супроводу діяльності в галузі розвитку освіти в професійно близькому проблемному полі з урахуванням вимог замовника та специфіки проблеми; ефективних консультаційних послуг у ситуаціях індивідуального і групового консультування; експертної діяльності з питань розвитку освіти в суміжній професійно-проблемній сфері; **навички**: підготовки експертних висновків, що задовольняє вимоги щодо адресності, обґрунтованості, лаконічності, конструктивності; здійснення ефективної взаємодії з іншими експертами (робота в команді, колаборація) під час проведення групової експертизи; розроблення програм, планів та інноваційних проектів розвитку освіти на принципах соціального проектування з урахуванням соціальних і професійних позицій, забезпечення консультаційної й експертної підтримки процесу проектування, ефективної особистісної взаємодії із замовниками консультаційних/освітніх послуг, співвиконавцями, працівниками систем освіти; **компетенції**: результативного використання інформаційних ресурсів і технологій під час здійснення консультаційної, експертної та проектувальної діяльності; доцільного послуговування методами й прийомами консультування, експертного оцінювання, прийомів проектування на принципах розробки соціальних проектів.

Експертиза як метод передбачає орієнтацію на науково-методичну компетентність і досвід фахівця-професіонала, особа якого є головним інструментом дослідження. Розроблення вимог до компетентності викладача-експерта [2; 3; 6; 9; 10; 11] уможливило укладання відповідної таблиці (табл. 1).

Види компетентностей викладача-експерта

Види компетентностей	Суть компетентностей
Експериментально-дослідницька	<ul style="list-style-type: none"> – здатності: аналізу, організації та планування в галузі управління розвитком системи освіти; незалежності від соціальних стандартів і від страху оцінки; інтуїтивного прийняття адекватних рішень в умовах браку відомостей і часу; – особистісні властивості: розвинена інтуїція і швидке виділення істотних особливостей ситуації; прагнення навчатися, відкритість та готовність до сприйняття й усвідомлення нового; – уміння: виділення цілого та бачення зв'язків між його частинами; узагальнення й висновки; інтегрування та синтез знань з різних сфер науково-практичної діяльності з метою підготовки аналітичних продуктів; прийняття точних рішень відповідно до реальних обставин
Методична експертно-оцінна	<ul style="list-style-type: none"> – здатності: використання знання методів і теорій гуманітарних, соціальних та економічних наук під час здійснення експертних робіт; верифікація і структуризація інформації, одержуваної з різних джерел; критичне оцінювання інформації та конструктивне прийняття рішень на основі аналізу та синтезу; висування інноваційних ідей та нестандартних підходів до реалізації; – компетенції з використання: методів і спеціалізованих засобів для аналітичної роботи й наукових досліджень; методів та інструментальних засобів для інтенсифікації пізнавальної діяльності; сучасних методів діагностики, аналізу й вирішення проблем у галузі розвитку системи освіти, а також методів прийняття рішень та їхньої реалізації на практиці
Квалітологічна	<ul style="list-style-type: none"> – знання: суті поняття «система забезпечення (менеджменту) якості установи» як об'єкта самоаналізу; головних домінант квалітології як триєдиної науки про якість; теоретико-методологічних основ внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості освіти на рівні освітньої установи; правил міжнародних стандартів якості ISO серії 9000 : 2000 щодо проектування та введення систем якості; змісту й організаційно-управлінських властивостей діяльності із самоаналізу системи забезпечення (менеджменту) якості освіти в освітній установі; – навички: збору, аналізу, представлення, інтерпретації та використання інформації про систему забезпечення якості освіти освітньої установи як об'єкта самоаналізу; управління здійсненням освітньою установою головних дій із самоаналізу системи забезпечення якості освіти (залежно від посадової компетенції); алгоритму ґрунтовного забезпечення проведення самоаналізу системи менеджменту якості освіти в освітній установі; – уміння: аналізу й інтерпретації інформації про стан ефективності системи забезпечення якості освіти освітньої установи, одержану під час здійснення самоаналізу, для вироблення та прийняття конкретних управлінських рішень; керівництво міжнародними стандартами якості ISO серії 9000 : 2000, використання досягнень та апарату кваліметрії, математики, комп'ютерних технологій та різноманітних технік у процесі формування, реалізації й корекції програми самоаналізу системи забезпечення якості освіти освітньої установи; – компетенції: документування результатів самоаналізу системи забезпечення якості освіти освітньої установи
Організаційно-методологічна	<ul style="list-style-type: none"> – знання методології експертування; – здатність: вибір, модифікація та розвиток методів дослідження з урахуванням конкретних завдань та умов експертизи; володіння технологіями управління людськими ресурсами; керувати в кризових ситуаціях; – уміння: розроблення систем стратегічного, поточного й оперативного контролю; – компетенції: володіння принципами й сучасними методами управління операціями в різних сферах діяльності; основними методами гуманітарного пізнання, готовність до їх адекватного застосування
Андрагогічна	<ul style="list-style-type: none"> – готовність працювати з дорослою аудиторією; – уміння: визначення освітніх потреб і запити вчителів, викладачів, урахування особливостей мотивації, процесу навчання, групової динаміки дорослої аудиторії; – навички: застосування технологій модерації, фасилітації, менторства; залучення аудиторії до інтерактивної взаємодії у процесі навчання; спонукання до рефлексії; – компетенції: творчі здібності дорослої людини, уміння, навички планування, реалізації, відбору змісту, форм, засобів, методів навчання; традиційна інформаційно-накопичувальна та методологічно-орієнтована освіта з освоєння й використання постійно оновлюваного й зростаючого потоку інформації

Продовження таблиці 1

Критичного мислення	<ul style="list-style-type: none"> – здібності: доцільний скепсис і виправдані сумніви; пошук оптимальних рішень; – особистісні властивості: мужність, принциповість, сміливість у обстоюванні своїх позицій; відкритість до сприймання інших поглядів; – уміння: виявлення та оскарження припущення; перевірки фактичної точності і логічної послідовності; розуміння контексту отримуваної інформації; знаходження альтернативних рішень; – здатності: самостійного мислення, аналізу інформації, помилок або логічних порушень у твердженнях партнерів; аргументації власних думок, їхньої зміни, якщо вони неправильні; здійснення аналізу освітніх комунікацій, теоретичних та емпіричних матеріалів
Комунікативна	<ul style="list-style-type: none"> – особистісні властивості: повага та уважність до співрозмовника; мистецтво допомогти співрозмовнику висловити свою думку; – здатності: налагодження контактів; активне слухання, розуміння, інтерпретація; адекватне вираження власної позиції; – компетенція: комунікативна гнучкість і конструктивність; стресостійкість, робота «в команді»
Інформаційно-цифрова	<ul style="list-style-type: none"> – здатності: орієнтації в потоці інформації; – уміння: працювати з різними видами інформації; самостійно шукати, аналізувати, відбирати, обробляти й передавати необхідну інформацію за допомогою усних і письмових комунікативних інформаційних технологій; знаходити і відбирати необхідний матеріал, класифікувати його, узагальнювати; – навички: інтегрованого вирішення інформаційних проблем, пов'язаних із професійною діяльністю
Підприємницька	<ul style="list-style-type: none"> – уміння генерації нових ідей та ініціатив та їхнього втілення в життя з метою підвищення як власного соціального статусу та добробуту, так і розвитку суспільства, регіону й держави

Принципи, форми, методологічні основні підготовки та діяльності експертів у галузі освіти

Процес підготовки експертів у галузі освіти вимагає значної діяльності з його планування та забезпечення. Під час розробки освітньої програми для підготовки провідних консультантів варто послуговуватися такими **принципами** відбору змісту:

- актуальності й новизни змісту навчальної програми (відповідності актуальним завданням розвитку системи освіти, наявності необхідних нормативно-правових, теоретичних знань і практичних способів для здійснення консультативної діяльності, відображення актуальних питань модернізації освіти);

- адекватності сутності навчальної програми змісту професійної діяльності провідних консультантів (достатній обсяг теоретичних знань для формування способів, методів, прийомів практичної професійної діяльності у сфері консультування різних категорій працівників освіти);

- операційності одиниць освітньої інформації (перелік і опис складових фахової компетентності, які повинні сформулювати в слухачів з кожного розділу (теми) освітньої/освітньо-наукової програми, а також інструментарій оцінювання оволодіння цими компетентностями);

- відповідності способів виконання освітньої програми і її змісту (теоретичні і практичні способи реалізації освітньої/освітньо-наукової про-

грами відповідають пропонованому змісту і формуванню нових професійних компетентностей слухачів-майбутніх експертів);

- відповідність освітньої/освітньо-наукової програми обсягу навчального часу, відведеного на її освоєння (розподіл часу з урахуванням його достатності для якісного засвоєння матеріалу, формування професійної компетентності й досягнення запланованих результатів).

Серед основних груп та видів експертних **методів** викладачам-експертам варто використовувати такі: діагностичного спостереження; інтерв'ю; анкетування (аналітичного експертного оцінювання); колективних та індивідуальних експертних оцінок; колективної генерації ідей (конференція ідей), «Дельфі»; комісії (проведення виробничих нарад, конференцій, семінарів, дискусій, «круглих столів»); методу відстороненого оцінювання; проектів; навчальних тренінгів; дискусій; ігрових методів; «мозкової атаки»; проблемного навчання; кейс-методу тощо.

Якісна організація підготовки **викладачів-експертів у галузі освіти** має включати в себе:

- необхідне навчально- й науково-методичне забезпечення процесу (складу освітніх/освітньо-наукових програм і навчально- й науково-методичних матеріалів, електронних освітніх ресурсів);

- кадри викладачів-тьюторів, які безпосередньо здійснюють організаційний, консультаційний і науково-методичний супровід підготовки слухачів;

– команду проекту з підготовки експертів у галузі освіти, утворену співробітниками базового ЗВО із залученням фахівців-практиків баз стажування і організацій-партнерів, що забезпечує цілісність, цілеспрямованість і узгодженість всіх робіт;

– матеріальну базу підготовки, що включає ресурси базового ЗВО, установ для стажування а також мережу баз практик, на яких здійснюється практична частина підготовки консультанта.

Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти визначає основні принципи експертів, серед яких: повага до думки кожного (колегіальність, прагнення консенсусу); прозорість (працювати відкрито, спільно з іншими членами експертної комісії заради результату, перешкоджати сторонньому впливові на експертизу); прагнення до самовдосконалення, саморозвитку на основі критичної самооцінки; культивування духу взаємної підтримки, ширості та ініціативи; формування і підтримка інституційної та персональної репутації; «гнучкість» щодо врахування особливостей напрямів наукової експертизи, ідентифікація унікальності цілей і завдань та оцінювання у цьому світлі; принципи менторства для супроводу змін (надання консультацій з упровадження змін) [5, с. 99–100]. Серед визначених основних векторів діяльності Агентства називаються: дотримання принципів навчання майбутніх експертів (інтенсивні тренінги та конкурсний відбір), необхідність формування внутрішньої культури та принципів вибору тактики; заохочення доброчесності – задіяність експертів щодо побудови процедури таким чином, щоб не виникали можливості для недоброчесних дій (необхідність світоглядних змін, адже лише декларування позитивних категорій, серед яких стрижневими є співпраця, інновація, відповідальність (підзвітність), чесність та готовність до змін, є недостатнім) [5, с. 180].

Окрім того, наявні суто організаційні проблеми: недостатня кількість досвідченого й підготовленого експертного персоналу, а також необхідність апробації і визнання методології, що актуалізує їхню науково-методичну компетентність. Досі актуальною є проблема налагодження внутрішньої і зовнішньої комунікації, яку поки що не вирішили ані сайти установ освіти, які інтенсивно наповнюються і функціонують, ані корпоративні електронні ресурси тощо [5, с. 191].

Висновки і перспективи подальших досліджень у цьому напрямі. Отже, завдяки гнучкості та динаміці сучасного соціокультурного життя можна відзначити, що освіта тепер представлена як відкрита система, тобто така, у якій неможливо запропонувати певні постійні та незмінні рішення. Викладач-експерт має усвідомити необхідність самонавчання протягом усього життя, що передбачає активне використання телекомунікаційних технологій, пов'язаних із послуговуванням віртуальними навчальними платформами, цифровими бібліотеками та енциклопедіями, освітніми каналами і навчальними відеороликами за безперешкодного доступу до інформації, компетентності критичного мислення та аналітичних навичок. Практичне застосування знань, умінь, навичок, компетенцій викладачем-експертом сприяє мотивації та самореалізації, стимулювання до урізноманітнення царини професійних інтересів і фахового зростання та сприятиме сталому розвитку як цілісної громади, певного закладу освіти, так і окремої людини. Перспективними напрямами подальших досліджень є наукове обґрунтування професійно-педагогічної компетентності за класифікаційними ознаками професіограм викладачів, зокрема тренера, наставника, розробка і впровадження науково-методичних систем її формування в умовах післядипломної педагогічної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. Київ, 2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text> (дата звернення: 08.03.2021).
2. Кузнецова Н. Оцінка факторів, що впливають на якість освітніх послуг в Україні. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2014. Випуск 1–2. С. 13–19.
3. Пономаренко Н. Г. Проблема підготовки експертів з освіти в Україні. *Педагогічні науки*. 2016. Вип. LXX. Т. 2. С. 100–104.
4. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки. Київ, 2020. 71 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf> (дата звернення: 08.03.2021).
5. Річний звіт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти за 2019 рік / заг. ред. С. Квіта. Київ : Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, 2020. 244 с.
6. Сучасні моделі педагогічної професії в системі післядипломної освіти для сталого розвитку / упоряд. Толочко С. В. : навч.-метод. посібн. / Навчально-науковий інститут неперервної освіти НПУ імені М. П. Драгоманова. Київ; Ніжин, 2019. 312 с.
7. Толочко С.В. Едукологія та освітологія: актуальність розвитку наук в умовах реформування освіти в Україні. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка*. 2018. № 2. С. 179–191.

8. Толочко С.В. Концепція та методика формування науково-методичної компетентності викладачів у системі післядипломної педагогічної освіти : монографія. Київ: Вид-во НДУ імені М.П. Драгоманова, 2019. 376 с.
9. Толочко С.В. Педагогічне звання «викладач-експерт» в українських закладах освіти. *Збірник наукових праць ЛОГОС*. 2020. С.99–102.
10. Тригуб І.І. Експертиза як складова професійної діяльності в галузі освіти: теоретичний аспект. *Освітологічний дискурс*. 2014. № 1 (5). С. 218–226.
11. Чечель И.Д. Эксперт-консультант по вопросам образования: особенности подготовки и направления деятельности. *Управление образованием: теория и практика*. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ekspert-konsultant-po-voprosam-obrazovaniya-osobennosti-podgotovki-i-napravleniya-deyatelnosti> (дата звернення: 08.03.2021).

REFERENCES

1. Kontsepsiia realizatsii derzhavnoi polityky u sferi reformuvannya zahalnoi serednoi osvity «Nova ukrainska shkola» na period do 2029 roku (2016) [Concept of realization of the state policy in the sphere of reforming of general secondary education «New Ukrainian school» for the period up to 2029]. Kyiv. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text> (data zvernennia: 08.03.2021).
2. Kuznetsova N. (2014) Otsinka faktoriv, shcho vplyvaiut na yakist osvitych posluh v Ukraini [Assessment of factors influencing the quality of educational services in Ukraine]. *Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka*, vyp. 1–2, pp. 13–19.
3. Ponomarenko N.H. (2016) Problema pidhotovky ekspertiv z osvity v Ukraini. [Problem of training educational experts in Ukraine]. *Pedahohichni nauky*, vyp. LXX, t. 2, pp. 100–104.
4. Stratehiia rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2021–2031 roky (2020) [Strategy for the development of higher education in Ukraine for 2021-2031]. Kyiv. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osvity-v-ukraini-02-10-2020.pdf> (data zvernennia: 08.03.2021).
5. Richnyi zvit Natsionalnoho ahentstva iz zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity za 2019 rik (2020) [Annual report of the National Agency for Quality Assurance in Higher Education for 2019] / zah. red. S. Kvita. Kyiv : Natsionalne ahentstvo iz zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity.
6. Suchasni modeli pedahohichnoi profesii v systemi pisliadyplomnoi osvity dlia staloho rozvytku (2019) [Modern models of pedagogical profession in the system of postgraduate education for sustainable development] / Tolochko S. V. Navchalno-naukovyi instytut neperervnoi osvity NPU imeni M. P. Drahomanova. Kyiv; Nizhyn.
7. Tolochko S.V. (2018) Edukolohiia ta osvitolohiia: aktualnist rozvytku nauk v umovakh reformuvannya osvity v Ukraini. [Education and osvitolohiia: relevance of the development of science in terms of education reform in Ukraine]. *Naukovi zapysky Berdianskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu Seriia: Pedahohika*, no 2, pp. 179 – 191.
8. Tolochko S.V. (2019) Kontsepsiia ta metodyka formuvannya nauково-metodychnoi kompetentnosti vykladachiv u systemi pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity [Concept and methods of formation of teachers' scientific and methodological competence in the system of postgraduate pedagogical education] : monohrafiia. Kyiv: Vyd-vo NDU imeni M. P. Drahomanova.
9. Tolochko C. V. (2020) Pedahohichne zvan'nia «vykladach-ekspert» v ukrainskykh zakladakh osvity. [Pedagogical title «teacher-expert» in Ukrainian educational institutions]. *Zbirnyk naukovykh prats LОНОС*, pp.99–102.
10. Tryhub I.I. (2014) Ekspertyza yak skladova profesiinoi diialnosti v haluzi osvity: teoretychnyi aspekt. [Expertise as a component of professional activity in the field of education: theoretical aspect] *Osvitolohichni dyskurs*, no 1 (5), pp. 218–226.
11. Chechel Y.D. Эксперт-консультант по вопросам образования: особенности подготовки и направления деятельности. [Expert-consultant on education: features of training and activities]. *Управление образованием: теория и практика*. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ekspert-konsultant-po-voprosam-obrazovaniya-osobennosti-podgotovki-i-napravleniya-deyatelnosti> (data zvernennia: 08.03.2021).